

GLOBALLASHUV SHAROITIDA QORAQALPOQ XALQ MILLIY CHOLG'ULARI ASOSIDA O'QUVCHI-YOSHLAR MA'NAVIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI

Otarbaev Daniyar Azatbaevich

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali Teatr san'ati fakulteti
dekani

Annotatsiya: Shiddatli virtuallashish jarayani kuchayatgan bir davrda Qoraqalpoq xalq milliy cholg'ulari asosida o'quvchi-yoshlar ma'naviy madaniyatini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo ekanligini haqida qisqacha bayon qilingan.

Kalit so'zlar: Globalizatsiya, yoshlar, o'quvchilar, ma'naviyat, madaniyat, cholg'u, axloq, musiqa, san'at.

Аннотация: В период усиления процесса интенсивной виртуализации кратко изложено, что развитие духовной культуры учащейся молодежи на основе каракалпакских народных национальных инструментов является актуальной педагогической проблемой.

Ключевые слова: Глобализация, молодежь, учащиеся, духовность, культура, музыка, этика, искусство.

Abstract: During the period of intensified virtualization, the development of the spiritual culture of student youth based on Karakalpak folk national instruments is a pressing pedagogical problem.

Key words: Globalization, youth, students, spirituality, culture, music, ethics, music, art.

Shiddatli virtuallashish jarayani kuchayatgan bir davrda yoshlar tarbiyasini milliy va zamonaviy asosda ilmiy-texnologik isloh qilish borasida olib borilayotgan ishlar uni bugungi kun ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda kreativ nuqtai nazardan yandashish muhimligini ko'rsatmoqda.

Chunki Yangi O'zbekiston yoshlarini jamiyat talablariga mos ravishda voyaga etkazish, ularni qiziqish va iqtidori, qobiliyat va ijro mahoratini aniqlab bo'sh vaqtlarini mazmunli va unumli tashkil etish, odobli, axloqiy fazilatlarga ega, yuksak ma'naviyatli, shu bilan birga bilimdon, zukko, ruhan va jismonan sog'lom, keng dunyaqarash va tafakkurga ega vatanparvar yoshlarni etishtirish yangicha, tizimli yandashuvni talab qiladi.

Bugungi kun tarbiya nazariyasida o'quvchi-yoshlar ma'naviy madaniyatini rivojlantirish pedagogik zaruriyati nimada, mazkur masalalar echimida qanday ishlar amalga oshirilmoqda, ma'naviy tarbiyaning mazmuni nimalardan iborat degan haqli savolga duch kelamiz.

Ayni vaqtda mamlakatimizda o'quvchi-yoshlarni ajdodlarning musiqa merosi bilan tanishtirish, ularni musiqiy bilim va ko'nikmalarini oshirish, qalbida milliy madaniyatga bo'lgan muhabbatni shakllantirish, yash iste'dodlarni aniqlash va qo'llab-quvvatlash, yoshlarni jismoniy, intellektual va ma'naviy kamolotga etkazishda tub islohotlar amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining, 02.02.2022 yildagi PQ-112-sonli "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorida ta'lim muassasalarini milliy cholg'ular, musiqa darsliklari, notalar to'plamlari va o'quv-metodik adabiyatlar bilan ta'minlashning yaxlit tizimini yaratish[1] masalalariga alohida urg'u berilgan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyayevning 2018 yil 14 avgustdagi 3907-sonli qarorida o'quvchi-yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, musiqa san'atida yoshlar o'rtasida xalqimiz ma'naviyatini, milliy istiqlol g'oyasini targ'ib qilishga, bugungi islohotlarning mohiyatini yoritish[2]ga qaratilgan tizimli ishlarni tashkil etish masalalarining alohida e'tirof etilganligi bejiz emas.

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, uzluksiz ta'lim tizimining quyi bosqichlaridanoq musiqa fani uchun ajratilgan o'quv soatlari doirasida "Hayatimga hamrohdir cholg'u" shiori[1] ostida cholg'u ijrochiligi dars mashg'ulotlarini yo'lga qo'yish, o'quvchilarning darsdan tashqari vaqtlarini mazmunli tashkil etish, ularning qiziqishlariga ko'ra milliy musiqa cholg'ularida kuy ijro etish bo'yicha amaliy to'garaklar tashkil etish, musiqa va san'at maktablarida "Ustoz-shogird" munosabatlarini yanada takomillashtirish, yoshlar o'rtasida hofizlik san'atini namoyish etishning pedagogik jihatlariga alohida e'tiborni qaratish muhim sanaladi.

Davlatimiz rahbarining mazkur Qarori Qoraqalpoq xalq milliy cholg'ulari asosida o'quvchi-yoshlar ma'naviy madaniyatini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo ekanligini, bu borada qilinishi kerak bo'lgan talaygina muammolar va echimini kutayotgan vazifalar mavjudligini ko'rsatib turibdi.

Qoraqalpoq xalq milliy cholg'ulari asosida o'quvchi-yoshlar ma'naviy madaniyatini rivojlantirish masalalari hukumatimizning madaniyat va san'at sohasida iste'dodli yosh ijodkorlarni izlab topish va qo'llab-quvvatlash orqali siyosiy-axloqiy, madaniy-ma'rifiy, badiiy-diniy, huquqiy hamda estetik qarashlari ifodasidan keng foydalanish tendentsiyalari borasida olib borayotgan quyidagi ustuvor yo'nalishlarida o'z aksini topganligi ayni haqiqatdir:

- o'quvchi-yoshlar ma'naviy madaniyatini rivojlantirish bo'yicha normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, ularning qalbida milliy madaniyatga bo'lgan muhabbatni shakllantirish, qiziqishlariga ko'ra milliy musiqa cholg'ularida kuy ijro etish malakalarini takomillashtirish;

- o'quvchi - yoshlarni milliy musiqa cholg'ularidan kamida bittasida kuy ijro etish ko'nikmalarini tarkib toptirish sifatini oshirish;

- ta'lim muassasalarida o'quvchi-yoshlarni amaliy to'garaklarga jalb etish (amaliy to'garaklarni olib borish hisobi "Elektron kundalik" dasturi orqali amalga oshirishga erishish, hamda har chorakda to'garak ishtirokchilarining hisobot kontsertlarini tashkil qilish) uchun munosib shart-sharoitlar yaratish;

- Qoraqalpoq hududining o'ziga xos musiqiy fol'klori namunalari yordamida o'quvchilar orasida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik, diniy bag'ri kenglik va millatlararo totuvlik ruhiyatini mustahkamlash.

Shuningdek musiqa fani mazmuni butunlay qayta ishlab chiqildi mazkur fan uchun haftasiga belgilangan bir o'quv soati hamda unga qo'shimcha ravishda har hafta milliy musiqa cholg'ularida kuy ijro etish amaliy to'garaklari va fakul'tativ darslari o'tkazish, hamda milliy an'analarni, qadriyatlarni chuqur o'rganish yash avlodning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilab quyildi.

Xulosa qilib aytganda, musiqa darslarida o'quvchilarning qiziqishlarini oshirishda uni haqiqiy ta'lim-tarbiya vositasiga aylanishida zamonaviy pedagogning kreativ potentsiali yuqori bo'lishi talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 02.02.2022 yildagi PQ-112-son Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida. LEX.UZ – O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori, 14.08.2018 yildagi PQ-3907-son "Yoshlarni ma'naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularga ta'lim-tarbiya berish tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida" LEX.UZ – O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi.

3. Moyanov Iqlasbay Jiyenbaevich, Raxmanbergenov Nurjigit "ÓZBEK ÚRP-ÁDET HÁM LIRIKALIQ QOSIQLAR", "Zamonaviy ilm-fan va ta'lim istiqbollari" ilmiy-amaliy konferensiyasi. – 2024. – 142-145 b.

4. Moyanov I. TRAINING AND DEVELOPMENT OF ART PERSONNEL //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 65-69.

5. Jiyenbaevich M. I. COMPETENCE-BASED APPROACH IN HIGHER MUSICAL AND PROFESSIONAL EDUCATION //PROMINENCE OF INFORMATION BASES& MEDIA ASSESSMENTS IN THE POST CONFLICT MARKETING ENVIORNMENT.

6. Moyanov I. TRAINING AND DEVELOPMENT OF ART PERSONNEL //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 65-69.